

quia ad episcopum pertinet ordinatio, et ad ejus A
judicium pertineret degradatio; suspensio vero officii
pro levioribus culpis in abbatis judicium esset ad
correctionem. Talis inter episcopum et abbatem de
villa Montis facta est conventio. In monasterio vero
S. Michaelis in abbatem, et monachos, et XII cano-
nicos totum jus episcopale retinuit episcopus. In
monasterio habet officium facere dedicationis, et
quidquid interim offerretur ad altare, episcopi est,
et quod offertur ad manus capellanorum suorum, et
ipse et omnes qui cum eo venerint, abundanter et
honorifice debent procurari; et equi, aqua dulcis,
et cætera necessaria debent in monasterio inveniri.
Eo die debet esse præsto vestis præfata episcopi, et
cera, et piper, et incensum, cerei tres ad purifica-
tionem S. Mariæ, etiamsi episcopus defuerit, abbas B
cum duobus de canonicis bis in anno debet esse ad
synodum, nisi de licentia episcopi remanserit, et
sacerdotes Montis. Quoties etiam graviore causæ
emerserint, episcopus mandabit abbati, et vocabit
eum, et venire debet, nisi inevitabilem et legalem

excusationem prætenderit. Non communicabit abbas
excommunicato episcopi scienter, nec excommuni-
cabit nominatum aliquem parochianum episcopi
extra Montem consistentem, inconsulto episcopo.
Monachi quinta feria Pentecostes venient Abrincæ
cum capite S. Auberti ad ecclesiam Sancti Andree,
in qua ipse episcopus sedit, cum processione magna
tam clericorum quam laicorum omnium qui domos
tenent: et denariatas ceræ matricis ecclesiæ debent,
ut sedi episcopali, de qua recipiunt consilium ani-
marum, et abbas per se, vel per decanum suum,
oleum et chrisma, ad erogandum et presbyteris ad
Christianitatem faciendam. Canonici omnes sub
episcopi priore sunt, et canonicas, id est præbendas,
cum fuerint vacuæ, distribuere debet, sicut dignum
decreverit. Beatus vero Aubertus, cui divo munere
Mons ille collatus est, eos constituit; et de suo
episcopo, ecclesiæ quam construxit, duas villas,
Ilium scilicet et Genecium, ad usum suum et illo-
rum contulit.

CONCILIIUM ROTOMAGENSE

In basilica S. Mariæ Rotomagi ab Joanne archiepiscopo, cum suis suffraganeis Willelmo
Anglorum rege Normanniam gubernante, celebratum, anno Christi 1072, Alexandri II
papæ anno XI, Philippi I Francorum regis anno XIII.

(LABBE, *Concilia*, IX, 1225.)

TITULI CANONUM.

- I. *Ut episcopus chrisma et oleum hora competenti, et cum duodecim sacerdotibus consecret.*
- II. *Quod totum chrisma et oleum ab archidiaconis renovandum sit.*
- III. *Qua cura distribui a decanis chrisma et oleum debeant.*
- IV. *Ut qui missam celebrat omnino communitur.*
- V. *Ut sacerdos jejunos et cum alba ac stola baptizet.*
- VI. *Ut viaticum et aqua benedicta ultra octo dies non serventur, et consecratæ hostiæ iterum non consecrentur.*
- VII. *Confirmatio jejunis a jejunis et cum igne conferenda.*
- VIII. *Ut ordines sacri, post diem Sabbati, vel die Dominica mane, jejunis a jejunantibus conferantur.*
- IX. *Ut Quatuor Temporum exacta sit observatio.*
- X. *Quod depositione digni sint qui furtim aut indebite ad sacros ordines provehantur.*
- XI. *De iis qui coronas relinquunt. Et ut ordinandi ad episcopum feria quinta veniant.*
- XII. *Ut monachi vagi vel expulsi, itemque sanctionales, ad sua monasteria redire compellantur.*
- XIII. *Ne curæ pastorales vendantur et emantur.*
- XIV. *De ritu nuptiarum, ne in occulto fiant aut inter consanguineos.*
- XV. *De clericis uxoris, ut ecclesiis non ministrent, nec fructus percipiant, et quales esse debeant archidiaconi ac decani.*
- XVI. *Ut nullus mortua uxore illam accipiat de qua ante fuerat infamatus.*
- XVII. *Nullus uxore velata superstitie aliam ducat.*

- C XVIII. *Ne absentis viri uxor alteri nubat priusquam de viri morte compertum habeat.*
- XIX. *Ne clericis, in publicum crimen lapsi, sacris ordinibus facile restituantur.*
- XX. *Ut episcopus qui ad lapsi depositionem venire non potest vicarium mittat.*
- XXI. *Ut ante horam vespertinam in Quadragesima non edatur.*
- XXII. *Ut Sabbati Paschæ officium ante horam nonam non inchoetur.*
- XXIII. *De sanctorum festivitibus transferendis.*
- XXIV. *Ut generale baptisma nisi Sabbato Paschæ et Pentecostes non fiat. Parvuli quocunque tempore petierint, baptizentur; nullus in Epiphania sine infirmitatis necessitate.*

PRÆFATIO.

Anno ab incarnatione Domini 1072, congregatum est concilium in metropolitana Rotomagensis urbis sede, in basilica beate et gloriosæ Dei genitricis semper virginis Mariæ, cui Joannes ejusdem urbis archiepiscopus præerat, et vestigia Patrum secutus utilitati ecclesiasticæ omnimodis consulebat, cum suffraganeis suis, Odone Bajocensi, Hugone Luxoviensi, Rodberto Sagiensi, Michaeli Abrincatensi, et Gisleberto Ebroicensi. In primis disputatum est de fide sanctæ et individuæ Trinitatis, quam secundum statuta sanctorum conciliorum, scilicet Nicæni, Constantinopolitani, primi Ephesini, Chalcedonensis concilii, corroboraverunt, sanxerunt, se toto corde credere professi sunt. Post hanc catholicæ fidei professionem, annexa sunt hæc subscripta catholicæ fidei doctrinæ capitula.

CANONES.

I. *Ut episcopus chrisma et oleum hora competenti et cum duodecim sacerdotibus consecret.*

In primis statutum est a nobis ut, secundum statuta Patrum, chrismatis et olei, baptismatis et unctionis consecratio, competenti hora, id est post nonam, secundum statuta sanctorum Patrum, fiat. Hoc etiam debet episcopus prævideri ut in ipsa consecratione duodecim sacerdotes, sacerdotalibus vestibus indutos, vel quamplures, secum habeat.

II. *Quod totum chrisma et oleum ab archidiaconis renovandum sit.*

Item in quibusdam provinciis mos detestabilis inolevit quod quidam archidiaconi, pastore carentes, ab aliquo episcopo particulas olei et chrismatis accipiunt, et ita oleo suo commiscent; quod et damnatum est. Sed unusquisque archidiaconus chrisma et oleum suum totum episcopo a quo consecrabitur, ut proprio episcopo, presentet.

III. *Qua cura distribui a decanis chrisma et oleum debeant.*

Item chrismatis et olei distributio a decanis summa diligentia et honestate fiat ita ut interim, dum distribuerint, albis sint induti; et talibus vasculis distribuatur ut nihil inde aliqua negligentia pereat.

IV. *Ut qui missam celebrat omnino communicet.*

Item statutum est ut nullus missam celebret qui non communicet.

V. *Ut sacerdos jejunus, et cum alba ac stola baptizet.*

Item nullus sacerdos baptizet infantem, nisi jejunus et indutus alba et stola, nisi necessitate.

VI. *Ut viaticum et aqua benedicta ultra octo dies non serventur, et consecratae hostiæ iterum non consecrentur.*

Item sunt quidam qui viaticum et aquam benedictam ultra octavum diem reservant; quod et damnatum est. Alii vero, non habentes hostias, consecratas iterum consecrant; quod terribiliter interdictum est.

VII. *Confirmatio jejunis a jejunis et cum igne conferenda.*

Item, donum sancti Spiritus, ut non detur nisi jejunis, et a jejunis; neque ipsa confirmatio absque igne fiat statutum est.

VIII. *Ut ordines sacri post diem Sabbati, vel die Dominica mane, jejunis a jejunantibus conferantur.*

Hoc etiam statutum est ne in dandis sacris ordinibus apostolicæ auctoritatis violatores inveniamur. Legitur enim in decretis Leonis papæ quod non passim diebus omnibus sacri ordines celebrentur; sed post diem Sabbati, in ejus noctis exordio quæ in prima Sabbati lucescit, his qui consecrandi sunt, jejunis a jejunantibus sacra benedictio conferatur. Quod ejusdem observantiæ erit, si mane ipso Dominico die, continuato Sabbati jejunio, celebretur. A quo tempore præcedentis noctis initium non recedit quo diem resurrectionis, sicut etiam in Pascha Domini declaratur pertinere non dubium est.

A IX. *Ut Quatuor Temporum exacta sit observatio.*

Item, Quatuor Temporum observatio competenti tempore secundum divinam institutionem communi observantia a nobis servetur, id est, prima hebdomada Martii, secunda Junii, tertia Septembris, eadem Decembris ob reverentiam Dominicæ natiuitatis. Indignum enim valde est ut sanctorum institutio aliquibus occupationibus vel mundiali sollicitudine destituatur.

X. *Quod depositione digni sunt, qui furtim aut indebite ad sacros ordines provehantur.*

Item, clerici, qui non electi, nec vocati, aut nesciente episcopo, sacris ordinibus se intromittunt, aliquibus vero episcopus, ut diaconibus, manum imponit; alii cæteros ordines non habentes, diacones aut presbyteri consecrantur; hi digni sunt depositione.

XI. *De his qui coronas relinquunt; et ut ordinandi ad episcopum feria quinta veniant.*

Item, qui coronas benedictas habuerunt et reliquerunt, usque ad dignam satisfactionem excommunicantur. Clerici, qui ordinandi sunt, in quinta feria veniant ad episcopum.

XII. *Ut monachi vagi vel expulsi, itemque sanctimoniales, ad monasteria sua redire compellantur.*

Item, monachi et sanctimoniales, qui relictis suis ecclesiis per orbem vagantur, alii pro nequitiis suis a monasteriis expulsi; quos pastoralis auctoritate oportet compellere ut ad monasteria sua redeant. Et si expulsos abbates recipere noluerint, victum elemosynæ eis tribuant, quas manuum labore acquirant, quousque si vitam suam emandaverint videantur.

XIII. *Ne curæ pastorales vendantur et emanent.*

Item, emuntur et venduntur curæ pastorales, scilicet ecclesiæ parochianæ, tam a laicis quam a clericis, insuper etiam a monachis; quod ne amplius fiat interdictum est.

XIV. *De ritu nuptiarum, ne in occulto fiant, vel inter consanguineos.*

Item, nuptiæ non in occulto fiant neque post prandium; sed sponsus et sponsa jejuni a sacerdote jejuno in monasterio benedicantur; et antequam copulentur, progenies utrorumque diligenter inquiratur. Et si infra septimam generationem aliqua consanguinitas inventa fuerit, et si aliquis eorum dimissus fuerit, non conjugantur. Sacerdos qui contra hoc fecerit deponatur.

XV. *De clericis uxoratis, ut ecclesiis non ministrent, nec fructus percipiant; et quales esse debeant archidiaconi et decani.*

De sacerdotibus, et Levitis et subdiaconibus qui feminas sibi usurpaverunt, concilium Luxoviense observetur, ne ecclesiis per se atque per suffraganeos regant, nec aliquid de beneficiis habeant. Archidiaconi, qui eos regere debent, non permittantur aliquam habere nec concubinam, nec subintroductam mulierem, nec pellicem; sed caste et juste vivant, et exemplum castitatis et sanctimoniæ subditis præbeant. Oportet etiam ut tales decani eligantur qui sciant subditos redarguere et emendare,

quorum vita non sit infamis, sed merito præferatur **A XXI.** *Ut ante horam vespertinam in Quadragesima non edatur.*

XVI. *Ut nullus mortua uxore illam accipiat de qua ante fuerat infamatus.*

Item, interdictum est ne aliquis, qui vivente sua uxore de adulterio calumniatus fuerat, post mortem illius unquam de qua calumniatus fuit accipiat. Multa enim mala inde evenerunt. Nam plurimi hac de causa suas interfecerunt.

XVII. *Nullus uxore velata superstite aliam ducat.*

Item, nullus, cujus uxor velata fuerit, ipsa vivente unquam aliam accipiat.

XVIII. *Ne absentis viri uxor alteri nubat, priusquam de viri morte compertum habeat.*

Item, si uxor viri qui peregre aut alias profectus fuerit alii viro nuperit, quousque prioris mortis certitudinem habeat, excommunicetur usque ad dignam satisfactionem.

XIX. *Ne clerici in publicum crimen lapsi sacris ordinibus facile restituantur.*

Item, statutum est ne hi qui publice lapsi in criminalibus peccatis inveniuntur citissime in sacris ordinibus restituantur. Si enim lapsis, ut ait beatus Gregorius, ad suum ordinem revertendi licentia concedatur, vigor canonicæ procul dubio frangitur disciplinæ, dum per reversionis spem pravæ actionis desideria quisque concipere non formidat. Unde hoc ratum manere oportet ut in crimine publico lapsus, ante peractam penitentiam in pristino gradu nullatenus restituatur, nisi summa necessitate, post dignam quidem longæ penitentia satisfactionem.

XX. *Ut episcopus, qui ad lapsi depositionem venire non potest, vicarium mittat.*

Item, si aliquis lapsus dignus depositione reperi- tus fuerit, et ad eum deponendum tot coepiscopos quot auctoritas postulat, scilicet in sacerdotis sex, in diaconi depositione tres; unusquisque qui adesse non poterit, vicarium suum cum sua auctoritate transmittat.

Item, statutum est ut nullus in Quadragesima prandeat, antequam, hora nona peracta, vespertina incipiat. Non enim jejunit qui ante manducat.

XXH. *Ut Sabbati Paschæ officium ante horam nonam non inchoetur.*

Item, statutum est ut in Sabbato Paschæ officium ante nonam non incipiatur. Ad noctem enim Dominicæ resurrectionis respicit, ob cujus reverentiam *Gloria in excelsis Deo* et *Alleluia* cantatur. Quod etiam in Officii initio, cerei scilicet benedictione, monstratur. Narrat Liber Officialis quod in hoc biduo non sit sacramenti celebratio. Vocat autem hoc biduum sextam feriam et Sabbathum, in quo recolitur luctus et mœstitia apostolorum.

XXIII. *De sanctorum festivitatis transferendis.*

Item, si alicujus sancti festivitas in ipsa die evenit, in qua celebrari non possit, non ante, sed infra octavum diem celebretur.

XXIV. *Ut generale baptisma, nisi Sabbato Paschæ et Pentecostes, non fiat. Parvuli, quocunque tempore petierint, baptizentur; nullus in Epiphania, sine infirmitatis necessitate.*

Item, juxta sanctorum Patrum decreta, scilicet Innocentii papæ et Leonis, statuimus ne generale baptisma nisi Sabbato Paschæ et Pentecostes fiat. Hoc quidem servato, quod parvulis, quocunque tempore, quocunque die petierint, regenerationis lavacrum non negetur. Vigilia vel die Epiphaniæ ut nullus, nisi infirmitatis necessitate, baptizetur omnino interdiximus.

Huic concilio consenserunt Joannes archiepiscopus, Rotomagensis, Odo Bajocensis episcopus, Michael Abrincatensis episcopus, Gislebertus Ebriensis episcopus, et quamplures etiam venerabiles abbates, quibus, eo tempore cœnobita Normanniæ nobiliter pollebant, et monachicum rigorem servabant.

APPENDIX.

MONITUM IN OPUSCULUM SUBSEQUENS.

(Apud Mabill. *Analect.* vet. edit., pag. 222.)

Pontificum Rotomagensium acta litteris mandavit anonymus cœnobii Sancti Audoeni ejusdem urbis monachus, ad cujus autographum hæc editio exacta est. Vixit is Gregorio VII pontifice, Joanne archiepiscopo Rotomagensi, abbate monasterii Sancti Audoeni Nicolao; non alius forsan quam Fulbertus ejusdem loci cœnobita, qui librum De miraculis sancti Audoeni, lactenus ineditum, eidem Nicolao abbati nuncupavit; aut Theodericus, a quo sancti Audoeni Vita metrica Nicolao itidem inscripta est. His actis uberiores notas subjicere supersedeo, cum satis illustrata sit Rotomagensium præsulum historia, quam noster Franciscus Pomeraius Gallico idiomate ante paucos annos erudite et accurate composuit, usus superiorum Actorum lectione, quæ ipsius historiæ probationis loco esse poterunt. Hic duo tantum observo. Unum, inter Rotomagenses episcopos nullum in his Actis locum tribui Hugoni, Caroli Magni filio, cujus Vitam Baldricus episcopus edidit, eundem perperam numerans inter archiepiscopos Rotomagenses, ut fusius alias ostendi in Sæculi III Benedictini tomo I. Alterum est, synodum comprovincialium episcoporum a Maurilio archiepiscopo celebratam fuisse, in qua sententia adversus Berengarium ejusque hæresim dicta est, anno scilicet *Dominicæ Incarnationis* 1063, quo instauratæ Rotomagensis ecclesie dedicationem peregit *astante Willelmo Normannorum duce cum omnibus suffraganeis suis quibuscum concilium de castitate conservanda et cæteris sanctorum Patrum institutionibus pastorum incuria negligenter postpositis, viriliter restituendis religiose celebravit*, inquit Anonymus noster.